

Rozhýbaný kraj

Október / 2022

 KOŠICKÝ
SAMOSPRÁVNY
KRAJ

Rozhovor s Dominikou Kavaschovou

Temperamentná, vždy usmievavá a priateľská. Keď sa povie meno Dominika Kavaschová, každému sa hneď pred očami zjaví divadelné javisko alebo vtipné videá, ktorými baví celé Slovensko. Východniarka telom i dušou v rozhovore prezradila, čo na našom kraji miluje najviac a čo jej v Bratislave chýba.

O krok bližšie ku Krajskému aquaparku

Hrdý východniar

V posledných mesiacoch sme vám v každom čísle predstavili jedného hrdinu z kraja. Ukázali sme vám ľudí, ktorých by ste možno nespoznali na ulici, ale chceme, aby ste o nich vedeli. Pretože pre Košický kraj robia veľa záslužnej práce. V tomto čísle rubrika chýba, lebo hrdinom sme venovali celé noviny. Cítim hrdosť, keď aj rodáci, ktorí momentálne v kraji nežijú, sa na východ vracajú ako domov. Rovnako som každoročne hrdý počas prvého októbrového víkend, kedy sa v krajskom meste koná Medzinárodný maratón mieru. Najstarší maratón v Európe už 99 rokov zapáľuje oheň v srdciach bežcov nielen na východe. Zamilovali si ho ľudia z celého sveta a s nadšením tu prepisujú svoje rekordy. Tradíciou sa stala štafeta študentov župných stredných škôl.

Cítim hrdosť, keď aj rodáci, ktorí momentálne v kraji nežijú, sa na východ vracajú ako domov.

Rastislav
Trnka

predseda KSK
predseda@vucke.sk

Jeseň v kraji už tradične patrí aj našim stárkym. Je radosť sledovať, koľko seniorov sa s láskou venuje záľubám a dáva tak skvelý príklad mladším generáciám. A hrdí sme aj na našich cestárov, ktorých hrdinstvo môžeme namerať rekordným počtom kilometrov zrekonštruovaných ciest. Špeciálnym hrdinom je jedno z najstarších múzeí v kraji aj na Slovensku. Spolu s Východoslovenským múzeom oslavujeme 150. výročie výnimočnou výstavou Zaži barok. Tento moment bude už navždy pripomínať jedinečná poštová známka – to sa nepodarí len tak hocikomu. Hoci ste sa nenašli na stránkach týchto novín, hrdinami ste všetci, ktorí ste hrdí na to, že žijete v našom kraji.

Obsah

99. ročník Medzinárodného maratónu mieru

Prvá októbrová nedeľa už tradične patrila Medzinárodnému maratónu mieru. Zrak celého športového sveta smeroval do Košického kraja, kde sa už po 99-krát stretla atletická špička, ale aj príležitostní bežci.

str. 6

Čo je potrebné vedieť: Vol'by 2022

str. 7 - 8

Zaži Barok

Východoslovenské múzeum v Košiciach oslavuje svoje 150. výročie výnimočnou expozíciou „Zaži barok“. Návštevníkom prístupní nielen unikátne barokové skvosty európskeho významu, ale zároveň interaktívnou formou otvorí nevšedný svet jednej z najzaujímavejších historických etáp spoločnosti.

str. 10

Rozhovo

s Dominikou Kavaschovou

Myslím si, že na východe je krajina oveľa zaujímavejšia a pôvabnejšia.

zdroj: facebook / TV Markíza

Príkladom obrovského talentu, ktorý sa rodí v Košickom kraji je aj herečka Dominika Kavaschová. Svojou výnimočnosťou ohúrila nie jedného diváka. Získala viacero ocenení a stala sa herečkou roka. Okrem toho, že sa venuje divadlu, objavila sa aj na obrazovkách TV Markízy, spieva a baví celé Slovensko vtipnými videami. Čo si však na nej ľudia cenia asi najviac, je jej prirodzenosť a že rozpráva tak, ako jej jazyk narástol.

Pochádzate z Košíc a aj keď už niekoľko rokov žijete na západe Slovenska, do svojho rodného mesta a kraja sa stále vraciate. Okrem rodiny, čo vás do Košického kraja najviac láka?

Kedysi, keď som ešte nemala dieťa, ma do Košíc okrem rodiny ťahali priatelia, s ktorými sme žúrovali a hlavne nebavili sa o tom, o čom s každým človekom, keď som v Bratislave, o mojej práci. Tam sa pohybujem medzi ľuďmi, ktorí patria do môjho fachu. V Košiciach som si užívala istú slobodu a seba samú ako Dominiku, a nie ako herečku. Taktiež máme prenádhernú prírodu, ktorú na Košiciach a okolí milujem. Myslím si, že na východe je krajina oveľa zaujímavejšia a pôvabnejšia.

Keby ste mali stráviť dovolenku v Košickom kraji, ktorých päť miest by ste v ňom určite nevynechali?

Ak ide niekto do Košíc a dozviem sa, že tam ešte nebol, vždy mu odporučím miesta, na ktoré sa mi viažu spomienky. Každý by mal vidieť Staré Mesto, ísť na vyhliadkovú vežu, našu krásnu ZOO a bobovú dráhu. Navštíviť sídlisko nad Jazerom a skúsiť vodné lyže. Určite by sa mal ísť prejsť na Alpinku či Bankov. Osobne taktiež milujem areál Anička, kde som vyrastala a zažila krásne, detské chvíle. Musím pochváliť ľudí, čo ho spravujú. Urobili kus práce a pre deti aj dospelých to tam nádherne zveľadili. Také niečo v Bratislave chýba.

Kultúre a umeniu sa snaží podať pomocnú ruku aj župa. Príkladom je napríklad projekt filmovej kancelárie, ktorá sa snaží prilákať svetové filmové produkcie. Má podľa vás náš malebný kraj perspektívu prilákať ich?

Samozrejme, že má. Či už je to naše Staré Mesto alebo príroda, ktorú Košický kraj ponúka.

Niektu kedysi povedal, že na východe nič nie je. S odstupom času môžeme povedať, že kultúra sa v tejto časti Slovenska zlepšila a napreduje?

Môžeme to povedať, ale stále je to slabé. Žiaľ, ľudí na východe kultúra neuživí ako v Bratislave. Kým v iných štátoch má každé väčšie mesto pre kultúru svoje miesto a ľudia nemusia cestovať za točením a kšeftom, na Slovenku je to žiaľ tak, že ak chceš z umenia slušne, obstojne žiť, musíš ísť do hlavného mesta a nesmierne sa snažiť. Je mi to ľúto, pretože viem, že ak by som sa dokázala užiť na východe, neviem či by som odišla na západ.

Je nejaké predstavenie, ktoré sa vám spája s metropolou východu?

Márna lásky snaha. Predstavenie, ktoré bolo moje úplne prvé v profesionálnom divadle. Síce som tam hrala iba komparz, no bol to pre mňa nesmierny zážitok a škola.

Tvrdíte, že človek by mal rozprávať tak, ako mu jazyk narástol. Východniari majú typické nárečie. Príkladom sú aj Tepšoviny, v ktorých spolu s vašou kamarátkou a kolegyňou Natáliou Puklušovou rozosmiievate ľudí. Máte pocit, že naše nárečie sa akosi vytráca a mali by sme ho viac dávať do popredia?

Nemyslím si, že sa vytráca. Podľa mňa je ho až-až. V Bratislave, keď sa stretnú dvaja východniari, automaticky spolu "gadžujú". Proste to tak je. Ide to s nami, nech sme kdekoľvek. Východniarsky prízvuk sa používa často aj v divadlách či seriáloch.

Mali ste alebo máte niekedy pocit, že vám v Bratislave nerozumejú? Ktoré slová alebo slovné spojenia ste na západe museli najčastejšie vysvetľovať?

Nepoznajú slovo brudne, denko. Je ich ale určite viac, len mi teraz nenapadajú. Veľakrát som sa stretla s tým, že som musela vysvetliť nejaké slovo, no osobne som nechápala, ako to, že

ho nepoznajú. Žila som v tom, že to je spisovné.

Určite ste srdcom východniarkou. Na čo podľa vás môžu byť „cezpoľní“, ako nás v hlavnom meste nazývajú, najviac hrdí? Čo nájdete iba v Košickom kraji a nie je to nikde inde?

Vrúcnosť, bezprostrednosť, temperament, odvaha. Celkovo, keď si zväžím, akých ľudí poznám z Košického kraja a akých som spoznala v Bratislave, mám pocit, že sme v niečom farebnejší.

“Vrúcnosť, bezprostrednosť, temperament, odvaha. Celkovo, keď si zväžím, akých ľudí poznám z Košického kraja a akých som spoznala v Bratislave, mám pocit, že sme v niečom farebnejší.”

Rekonštrukcia cesty Háj - Hačava je ukončená

Pokračujeme v ďalších opravách v okrese Košice – okolie.

Oprava cesty, po ktorej obyvatelia volali desať rokov, je úspešne ukončená. Úsek medzi obcami Háj a Hačava, na ktorom roky iba pribúdali výtlky a záplaty, je od augusta sprejazdnený pre všetkých obyvateľov Košického kraja. Vozovka medzi týmito obcami bola jednou z najviac kritizovaných úsekov v okrese Košice-okolie. Cesta si vyžadovala komplexnú opravu, nakoľko obce Háj a Hačava patria medzi vyhľadávané destinácie Slovenského krasu. Rekonštrukciou prešiel úsek dlhý 3,2 kilometra. Na mieste bolo vymenené podložie cesty, priepusty, oporné múry aj zvodidlá a

vďaka rozšíreniu cesty na vybraných úsekoch by sa mal výraznejšie zvýšiť komfort pri prejazde. Práce financoval zo svojho rozpočtu Košický samosprávny kraj vo výške viac ako 1 milión eur. V týchto dňoch sa tiež začína druhá etapa rozsiahlej rekonštrukcie cesty II/547 Košice/Košice-okolie - Spišské Vlachy, vedúcej cez okresy Košice-okolie, Gelnica a Spišská Nová Ves. V prvej časti sa opraví cesta II/547 na hranici okresov Košice/Košice - okolie a Gelnica v celkovej dĺžke vyše 8 km. Komunikácia je v nevyhovujúcom stave, vozovka je značne poškodená,

s výtlkmi, deformáciami a trhlinami. V rámci prác pribudne nový asfalt, upravia sa priepusty, vymenia a doplnia zvodidlá a rozšíria krajnice. Ďalej sa osadí meteostanica a zmodernizuje zastávka Zlatník. V druhej etape sa opravy dočká päť mostov, konkrétne vo Veľkom Folkmári, Štefánskej Hute, Kolinovciach a dva v Spišských Vlachoch. Mosty sú tiež viditeľne poškodené vplyvom povrchovej vody. Celá rekonštrukcia sa vyšplhá na takmer 8,44 milióna eur a je financovaná z prostriedkov IROP.

Holubica mieru viedla aj krajských stredoškóľákov

Prežil krízy, pandémie a cestu mu neskrížilo ani počasie. Prvá októbrová nedeľa už tradične patrila Medzinárodnému maratónu mieru.

Zrak celého športového sveta smeroval do Košického kraja, kde sa už po 99-krát stretla atletická špička aj rekreační bežci. Župa podporuje tento športový sviatok finančne, no chce stáť i pri zrode legiend. Pomáhala preto i s projektom Juniorskej štafety. K jej hlavným cieľom patrí motivovať študentov stredných škôl, aby spoznávali životné príbehy osobností športovej histórie najstaršieho maratónu v Európe. Tento rok sa bežalo po stopách Ukrajinky Oleny Burkovskej, víťazky MMM

z roku 2009. Vzďali tak úctu nielen jej, ale aj všetkým Ukrajincom. Na štart sa postavilo spolu 29 štafiet, ktoré do Košíc poslalo 23 župných stredných škôl. Inak povedané, maratón rozhýbal až tretinu krajských škôl, pričom dresy si okrem študentov obliekli aj učitelia. Dokonca, tím Strednej športovej školy v Košiciach mal aj zahraničné zastúpenie. Štafetu odbehli i dvaja ukrajinskí stredoškóľáci, ktorí stáli aj pri zapálení maratónskeho ohňa. V rámci župných škôl mala najrýchlejšie nohy štafeta

Gymnázia Poštová v Košiciach. Pomyselné striebro patrilo SPŠ technickej zo Spišskej Novej Vsi, tretie miesto obsadili stredoškóľáci z toho istého mesta, avšak, z Gymnázia na Školskej ulici. Bez ohľadu na víťazov, všetci, ktorí sa odhodlali prihlásiť, stali sa maratónskymi bežcami. V roku 1924 sa to podarilo iba ôsmim statočným. Už teraz sa tešíme na storočnicu tohto unikátneho preteku, ktorá odštartuje budúci rok.

Čo je potrebné vedieť: Vol'by 2022

Posledný októbrový víkend priláka Slovákov k urnám, kde odovzdajú hlas zástupcom samospráv. Prvýkrát v histórii si zvolíme svojich favoritov v spojených komunálnych a župných voľbách. Čo to znamená? Na hlasovacích lístkoch bude krúžkovať kandidátov na starostov a primátorov, županov, ako aj poslancov do miestneho i krajského zastupiteľstva. Aby ste sa v tom zorientovali, prinášame stručný prehľad, ako odvoliť tak, aby bol hlas právoplatne započítaný.

Ako voliť

Po príchode do volebnej miestnosti sa preukázate občianskym preukazom alebo dokladom o pobyte pre cudzinca. Okrsková volebná komisia zakrúžkuje vaše poradové číslo v zozname voličov a vydá vám prázdnu **modrú obálku** a dva hlasovacie lístky **s modrými pruhmi** - jeden hlasovací lístok pre voľby do zastupiteľstva samosprávneho kraja a jeden hlasovací lístok pre voľby predsedu samosprávneho kraja. Potom komi-

sia zakrúžkuje vaše poradové číslo v zozname pre voľby do orgánov samosprávy obcí a miest a vydá vám prázdnu **bielu obálku** a **dva biele hlasovacie lístky** - jeden hlasovací lístok pre voľby do obecného či mestského zastupiteľstva a jeden hlasovací lístok pre voľby na starostu obce či primátora mesta. Prevzatie hlasovacích lístkov a obálok potvrdíte osobitne v každom zozname voličov vlastnoručným podpisom. Potom je všetko pripravené k samotnej voľbe.

Vol'by zástupcov do Zastupiteľstva KSK

Na hlasovacím lístku pre voľby do zastupiteľstva Košického samosprávneho kraja môžete zakrúžkovať najviac toľko poradových čísel kandidátov, **koľko poslancov má byť v príslušnom volebnom obvode zvolených**, čo je uvedené na hlasovacím lístku. Košický kraj je v rámci volieb rozdelený do 11 volebných obvodov:

Volebný obvod č. 1 - Košice I.

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **5**

Volebný obvod č. 2 - Košice II.

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **6**

Volebný obvod č. 3 - Košice III.

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **2**

Volebný obvod č. 4 - Košice IV.

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **4**

Volebný obvod č. 5 - Košice - okolie

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **9**

Volebný obvod č. 6 - Gelnica

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **2**

Volebný obvod č. 7 - Michalovce

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **8**

Volebný obvod č. 8 - Rožňava

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **4**

Volebný obvod č. 9 - Sobrance

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **2**

Volebný obvod č. 10 - Spišská Nová Ves

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **7**

Volebný obvod č. 11 - Trebišov

Počet poslancov, ktorý sa má vo volebnom obvode voliť - **8**

V Košickom samosprávnom kraji si po voľbách do poslaneckých lavíc zasadne 57 poslancov. Na hlasovacím lístku pre voľby predsedu samosprávneho kraja môžete zakrúžkovať poradové číslo **len jedného kandidáta**.

Čo v prípade nesprávne upravených hlasovacích lístkov

Keďže ide o spojené voľby, do bielej obálky vložíte hlasovací lístok pre voľby do obecného, mestského zastupiteľstva a hlasovací lístok pre voľby starostu obce či primátora mesta. Modrá obálka bude patriť kandidátom na predsedu samosprávneho kraja a poslancom do krajského zastupiteľstva. V prípade nesprávne upravených hlasovacích lístkov vám na

požiadanie okrsková volebná komisia vydá za iné. Ak vložíte hlasovacie lístky do nesprávnej obálky, takéto hlasovacie lístky sú neplatné. Z tohto dôvodu je potrebné venovať zvýšenú pozornosť pri hlasovaní. Modrú obálku je potrebné vhodiť do modrej volebnej schránky, bielu do bielej.

Čo, ak chcem voliť, no zdravie to neumožňuje

Volič, ktorý sa nemôže dostaviť do volebnej miestnosti zo závažných, najmä zdravotných dôvodov, môže požiadať obec či mesto, a v deň konania volieb aj okrskovú volebnú komisiu, o vykonanie hlasovania do prenosnej volebnej schránky. Voliť môžu aj občania v karanténe s covidom.

Špecifické hlasovanie v Košiciach

Košičania si okrem zástupcov do krajského a mestského parlamentu

budú voliť aj favoritov na posty poslancov a starostov mestských častí. Volič preto môže voliť len v mestskej časti svojho trvalého pobytu vo volebnom okrsku, v ktorého zozname voličov je zapísaný. Obyvatelia vložia do bielej obálky spolu štyri hlasovacie lístky, a to dva biele pre starostu mestskej časti a poslancov zastupiteľstva mestskej časti a dva biele hlasovacie lístky so sivým pruhom pre voľbu primátora a poslancov mestského zastupiteľstva.

Sobota
29. október 2022
od 7:00 do 20:00

Október patrí seniorom

Pri príležitosti mesiaca úcty k starším si prevzali ocenenia najaktívnejší členovia Jednoty dôchodcov na Slovensku.

Hovorí sa, že človek je taký starý, na aký vek sa cíti. To je prípad aj tisícok seniorov v Košickom kraji. Mnohí sa angažujú, športujú, venujú sa umeleckým činnostiam či folklóru. Košický samosprávny kraj má už štvrtý rok výnimočnú spoluprácu s Jednotou dôchodcov na Slovensku, ktorá má v Košickom kraji takmer 10

000 členov. Dokazujú to aj spoločné podujatia počas celého roka. Pri príležitosti mesiaca úcty k starším vyvrcholila táto spolupráca v októbri ocenením najaktívnejších členov Jednoty dôchodcov na Slovensku. Ocenenia si prevzalo dokopy 25 seniorov. Blahoželáme!

Východoslovenské múzeum oslavuje 150 rokov v barokovom štýle

Vekom staré, duchom mladé, skvostov plné, no najmä stále iné – presne také je Východoslovenské múzeum v Košiciach. Jedno z najvýznamnejších a najstarších múzeí na Slovensku oslavuje svoje 150. výročie výnimočnou expozíciou „Zaži barok“, ktorá do života slávnostne uvedie v piatok 14. októbra, v podobe dvoch večerných komentovaných prehliadok s hudobnými hosťami. Jedinečná expozícia návštevníkom sprístupní nielen unikátne barokové skvosty európskeho významu, ale zároveň interaktívnou formou otvorí nevšedný svet jednej z najzaujímavejších historických etáp spoločnosti. Jedným z najzaujímavejších exponátov bude zreštaurovaný oltár Proroka Daniela z už neexistujúceho kostola v Dúbrave, alebo súsošie Sv. Martina a žobračka zo Spišskej kapituly. „Jedným z vysvetlení pôvodu názvu barok je porovnanie s krásnou nepravdivou perlou, ktorá sa rodí v lastúre dlhé desaťročia, z portugalského výrazu "barocco". Takúto nezvy-

čajnú "perlu" predstavuje expozícia **Zaži barok, ktorá čakala na svoj zdroj 150 rokov a naše múzeum môžeme porovnať k lastúre, ktorá túto perlu prináša návštevníkom. Múzeum chce touto expozíciou poďakovať svoj záměr stať sa modernou inštitúciou prezentujúcou vzácne zbierky nášho regiónu v čoraz populárnejšom a atraktívnejšom štýle, oslovujúc všetky vekové kategórie,** uviedol riaditeľ Východoslovenského múzea v Košiciach Dominik Béreš. Moderná prezentácia a príťažlivé inštalácie zbierok remesla, výtvarného umenia, spoločenského i náboženského života danej doby majú za úlohu vtiahnuť návštevníka priamo do príbehu a zážitku tak, ako bol aj samotný barok zacielený na teatralnosť, pompéznosť, emotívnosť či svetelné kontrasty. Košický samosprávny kraj, ako zriaďovateľ Východoslovenského múzea, tento projekt plne financuje od vzniku myšlienky až po finálnu realizáciu sumou 250-tisíc eur.

Pri príležitosti 150. výročia Východoslovenského múzea, presne v deň jeho vzniku, 27. 10. o 15:00, sa uskutoční výnimočná udalosť inauguračné novej poštovej známky s motívom Historickú účelovej budovy VSM. Jej autorom je popredný výtvarník a rytec východniar Jozef Čalfa. V deň slávnostného „krstu“ tak budú mať návštevníci získať unikátnu sadu obálok prvého dňa s grafickým znázornením 3 múzejných odborov. Bude na nej pečiatka s logom Východoslovenského múzea ošetrená práve touto jubilejnou známkou. Po inaugurácii bude ešte celý nasledujúci týždeň od uvedenia do života pečiatka používaná na bežnú poštovú korešpondenciu na pobočke Pošty Košice 1. Je významným úspechom, že námetová komisia pre tvorbu poštových známok zaradila práve výročie VSM do katalógu pripravovaných nominálov. Na obálkach či pohľadniciach na celom Slovensku sa tak objaví aj jubilejné krajské múzeum.

Čižatice sú bližšie ku Krajskému aquaparku

Košický kraj to má namierené k prvému termálnemu aquaparku svojho druhu. Postaviť ho plánuje po vzore berlínskeho Tropical Island.

Hlavným architektonickým motívom budúceho Krajského aquaparku v Čižaticiach by mal byť kruh, ktorý symbolizuje bublajúcu vodu. Koncept ráta napríklad s kruhovým parkoviskom a centrálnym kruhovým hotelom. Kruhové zóny sú plánované aj pri vonkajších bazénoch s pieskovým pobrežím. V budúcom aquaparku by nemali chýbať šatne, reštaurácia, fitness aj wellness centrum, dva plavecké bazény s dĺžkou 50 m či skokanská veža. Priestorom majú dominovať tobogány, pirátska loď, zavesený balón

s bunggie a tropická zeleň, ktorá naznačuje ekologický koncept. V pláne sú masívne vegetačné, pobytové strechy, drevené nosné konštrukcie, fotovoltaika a geotermálna, obnoviteľná energia. Návštevníci aquaparku budú môcť relaxovať s výhľadom na Tatry alebo Slanské vrchy. Technická univerzita v Košiciach aktuálne vypracúva analýzu a štúdiu využiteľnosti geotermálnych zdrojov v Čižaticiach. Prebiehajú záverečné časti skúšok, pripravujú sa tiež záverečné správy ako aj plán súboru ďalších krokov

k čo najoptimálnejšiemu využitiu vrtu. „Prebehli už viaceré rokovania s investormi a s ďalšími ešte rokujeme aj naďalej. Pred voľbami však nechceme podpisovať žiadne dokumenty ani zmluvy o spolupráci, nakoľko by to vzhľadom na termínu volieb bolo nekorektné a netransparentné,“ povedal predseda Košického samosprávneho kraja Rastislav Trnka. K zazmluvneniu investora by tak malo dôjsť v ďalšom volebnom období.

Priority poslancov KSK

Aké sú Vaše úspechy ako poslanca KSK v tomto volebnom období, čo sa Vám podarilo presadiť alebo zrealizovať?

Dušan Tomaško

nezávislý

Toto volebné obdobie som začínal ako nováčik v krajskom parlamente. Prvé mesiace som sa teda musel učiť veľa nových vecí, aby som sa pri hlasovaniach, ale aj pri práci v komisiách, vedel správne rozhodovať. Mojou prioritou vždy bolo presadzovať predovšetkým záujmy občanov gelnického okresu. Som veľmi rád, že za tých päť rokov sa nám podarili viaceré rozvojové projekty, ktoré zlepšujú život

ľudí u nás. Mám na mysli predovšetkým obnovu cestnej infraštruktúry, ale aj investície do cestovného ruchu. Za najväčší úspech považujem, že sa nám podarilo opätovne odkúpiť areál bývalých Turzovských kúpeľov a pevne verím, že tejto pýche nášho regiónu vrátíme jej postavenie dôležitého turistického centra.

Ján Volný

SMER-SD

Končiace obdobie hodnotím ako najnáročnejšie počas existencie samosprávnych krajov. Zvládli sme všetky úlohy a povinnosti, aj tie, ktoré na samosprávu „štedro“ presunula súčasná vláda. Za najvýznamnejšie úspechy na Spiši považujem výrazný posun v rekonštrukcii ciest nielen v Spišskej Novej Vsi a hlavného ťahu na Košice, ale aj v iných častiach okresu. Pripravené na realizáciu sú ďalšie projekty. Dotačným systémom sme mohli podporiť projek-

ty v každej časti okresu - v mestách Krompachy a Spišské Vlachy, v Smižanoch, na Poráči, v Rudňanoch, Markušovciach, Jamníku, Iľiašovciach, Slovinkách, Hrabušiciach, Spišských Tomášovciach, Harichovciach, v Hnilčíku i Hnilci, ospravedlňujem sa, ak som si na niektoré teraz nespomenul. Ďakujem vedeniu kraja a všetkým jeho pracovníkom za spoluprácu. Dúfam, že bude úspešne pokračovať.

Jozef Želinský

MOST-HÍD

Máme za sebou náročné, no úspešné volebné obdobie. Som veľmi rád, že som mohol stať pri viacerých zásadných zmenách, ktoré župa počas neho urobila. Medzi ne patrí napríklad obnova 30 km ciest vo viac ako desiatich obciach. Ďalej sme kompletne zrekonštruovali historickú budovu Strednej odbornej školy remesiel a technických profesií v Kráľovskom Chlmcí za 960 000 EUR. Obnovilo sa nadvorie a javisko Kultúrneho centra Medzibrožia a Použia, postavila sa multifunkčná pec, zrekonštruovalo sa turistické informačné centrum a pivnica. Podporili sme aj kultúrne

podujatia, ako Tokajský festival, Svätomartinské dni, Vôňa agátu, Rodinné dni, Kultúrne festivaly, Súťaž vo varení jedál z diviny a mnoho ďalších. Len v roku 2022 získalo 22 obcí, občianskych, kultúrnych a cirkevných organizácií granty vo výške 79 000 EUR. Do budúca by som určite chcel pokračovať v renovácii našich ciest, v udržiavaní a zlepšovaní našich vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií a v poskytovaní ďalšej podpory našim obciam, kultúrnym, občianskym a náboženským organizáciám.

Finančná injekcia do ciest a mostov

Župa spravuje:

1 930 kilometrov ciest
II. a III. triedy
660 mostov

Košický samosprávny kraj je vlastníkom ciest II. a III. triedy a mostov, zabezpečuje ich opravy a rekonštrukcie. O údržbu ciest v kraji sa stará župná organizácia Správa ciest Košického samosprávneho kraja. Kraj tiež prostredníctvom zmluvných autobusových dopravcov zabezpečuje pravidelnú prímestskú autobusovú dopravu. Okrem toho je špeciálnym stavebným úradom pre stavby mestských dráh. Za účelom vybudovania integrovaného systému verejnej dopravy, ktorý by koordinoval vlaky, autobusy aj mestskú hromadnú dopravu na východnom Slovensku založila košická župa spolu s Prešovským samosprávnym krajom spoločnosť IDS Východ.

Rekordné opravy

Košický samosprávny kraj za päť rokov investoval historicky najviac finančných prostriedkov do ciest a mostov, ktoré má vo svojom majetku. Konkrétne bolo na cestnú infrastruk-

túru vynaložených 100 000 000 eur. Župa zrekonštruovala 700 kilometrov ciest vo všetkých regiónoch kraja, čo je päťkrát viac než v minulosti. Tempo opráv mostov bolo osemkrát rýchlejšie. Rekonštrukcie sa dočkali aj úseky, ktorých sa stavebné stroje nedotkli od čias ich výstavby. Kraj zrekonštruoval cesty komplexne, vrátane

úpravy podlažia, výmeny zvodidiel či rekonštrukcií priepustov.

Nové cesty v regiónoch

Medzi najväčšie investície financované z rozpočtu Košického samosprávneho kraja patrí napríklad rekonštrukcia cesty medzi Úhornou a Krásnohorským Podhradím cez Pačanský kopec. Cesta svojou šírkou nespĺňala parametre cesty II. triedy, nebolo na nej možné vykonávať zimnú údržbu a preto bola počas zimnej sezóny každoročne uzavretá. V rámci rekonštrukcie pribudli okrem nového asfaltu na úseku aj výhybne a cesta bola rozšírená. V aktuálnom volebnom období župa opravila aj cestu z Letanoviec vedúcu do Slovenského raja, ktorá bola desaťročia v havarijnom stave. Rekonštrukcia zahŕňala aj opravu dvoch mostov a železničného podjazdu. Nový koberec získala cesta medzi obcami Háj a Hačava. Kraj vozovku na vybraných úsekoch rozšíril a opravené boli aj priepusty či oporné múry. Z novej cesty sa tešia aj obyvatelia lokality Baňa Lucia, ktorá nebola opravená od svojej výstavby a kde pre zlý stav vozovky nezachádzali ani prímestské autobusy. Župa zrekonštruovala cesty vedúce do turisticky vyhľadávaných lokalít. Okrem Slovenského raja napríklad aj pri obci Ochtiná, ktorá vedie k Ochtinskej aragonitovej jaskyni, cesty v okolí Zemplínskej šíravy, ale aj na Tokaji. Na rekonštrukcie ciest využíval kraj aj externé zdroje finan-

Pačanský kopec

covania, prostriedky čerpal z Integrovaného regionálneho operačného programu či z úveru z Európskej investičnej banky. Vďaka tomu boli zrealizované veľké investičné projekty, ako oprava cesty od hranice okresu Košice-okolie po Spišské Vlachy, rekonštrukcia cesty od Michaloviec po Sobrance aj od Michaloviec do Kráľovského Chlmca. Tieto projekty zahŕňali i zlepšenie cestovania prímestskou dopravou. Kraj zrealizoval aj rekonštrukciu cesty od Moldavy nad Bodvou po Košice, v rámci ktorej bola križovatka v Malej Ide prebudovaná na kruhový objazd.

Bezpečnejšie mosty

Obrovský investičný dlh zdedil kraj aj na mostoch, aktuálne si rekonštrukciu vyžaduje takmer každý druhý most v kraji. Za účelom zlepšenia ich údržby kraj obnovil mostné čaty. Jednou z najväčších rekonštrukcií bola oprava mosta medzi Strážskym a jeho časťou Krivošťany, ktorého časť sa v októbri 2019 zrútila. Nový most postavil kraj aj nad riekou Hornád medzi Kysakom a Veľkou Lodinou, ktorý aj napriek tomu, že bol uzavretý, v roku 2020 spadol. Kraj aktuálne realizuje najväčšiu rekonštrukciu mosta vo svojej histórii - nový približne 200 metrov dlhý most rastie pri obci Sírnik. Opravy sa dočkali aj dva mosty v Úhornej - jeden pred obcou a druhý

pred jazerom Úhorná. Rekonštrukcií sa dočkali aj priepusty, najnáročnejšou bola rekonštrukcia priepustu a cesty pri Gregorovom prameni.

Doprava bez hraníc

Košický samosprávny kraj, ako objednávateľ prímestskej autobusovej dopravy, založil s Prešovským samosprávnym krajom spoločnosť IDS Východ, ktorá pracuje na zavedení integrovaného dopravného systému na východnom Slovensku. Od jej založenia došlo vo verejnej doprave k zlepšeniu služieb. V prímestských autobusoch si môžete napríklad ces-

Most v Oľšovanech

100 000 000 eur
investovaných do cestnej
infraštruktúry

700 kilometrov
opravených ciest

8 - krát viac
zrekonštruovaných mostov

tovný lístok zakúpiť už aj mobilom a zavedené boli nové výhodnejšie druhy cestovného. Vo verejnej doprave tiež došlo k lepšej koordinácii, jednotlivé spoje na seba nadväzujú. Vďaka novým zmluvám s autobusovými dopravcami sa rovnako zvyšuje kvalita služieb v prímestskej doprave, ich súčasťou je modernizácia vozového parku.

Pomohli sme v boji s pandémiou

V číslach

381 608 vakcín proti ochoreniu COVID-19
14 mesiacov očkovali zdravotníci v očkovačích centrách kraja
3 zriadené veľkokapacitné očkovačie centrá
33 000 kilometrov najazdil krajský očkovačie autobus

Košický samosprávny kraj má široké kompetencie aj v oblasti zdravotníctva. Jeho úlohou je, okrem iného, zabezpečiť dostupnosť zdravotnej a lekárenskej starostlivosti, lekárom vydáva povolenia na prevádzku zdravotníckych zariadení, u poskytovateľov zdravotnej a lekárenskej starostlivosti vykonáva dozor a kontrolu, určuje rozsah zdravotných obvodov, schvaľuje ordinačné hodiny lekárov, určuje rozpis ambulantných a lekárenských pohotovostných služieb, uschováva zdravotnú dokumentáciu v prípade ukončenia činnosti lekára a navrhuje priority regionálnej zdravotnej politiky. Počas aktuálneho volebného obdobia výrazne pomohol aj v boji s pandémiou, keď vo veľkokapacitných očkovačích centrách aj prostredníctvom výjazdovej očkovačie služby podával

vakcíny proti ochoreniu COVID-19. Kraj má v majetku budovy piatich polikliník v Košiciach, Polikliniku nad Jazerom, Polikliniku Juh, Polikliniku Sever, Polikliniku Východ a Polikliniku Staré mesto. Spolu so spoločnosťou Svet zdravia pripravuje dobudovanie pavilónov nemocníc v Michalovciach a v Spišskej Novej Vsi, vďaka čomu by sa zvýšila ich kapacita a rozšírila zdravotná starostlivosť.

Najrýchlejšie očkujúci kraj

Košický samosprávny kraj po vypuknutí pandémie COVID-19 podal pomocnú ruku, v prvej vlne otvoril svoje ubytovacie zariadenia pre repatriantov vracajúcich sa zo

zahraničia. Prísne opatrenia zavádzal aj na školách, v sociálnych či kultúrnych zariadeniach a pandémia ovplyvnila aj chod Úradu KSK. Vo februári 2021 spustil prevádzku prvého veľkokapacitného očkovačieho centra v Košiciach, neskôr otvoril ďalšie v Michalovciach a v Spišskej Novej Vsi. Hneď, ako to bolo možné, začal očkovať aj prostredníctvom výjazdovej očkovačie služby a v prevádzke bol aj krajský očkovačie autobus ako „ambulancia na kolesách“. Župa očkovala všetkými dostupnými vakcínami, a to až do apríla 2022. Za ten čas podala viac ako 381 600 vakcín, z toho 92 150 prostredníctvom výjazdovej očkovačie služby. Aj vďaka aktivite župy a práci zdravotníkov a dobrovoľníkov sme boli najrýchlejšie očkujúcim krajom.

Krajský Deň zdravia

Košický samosprávny kraj začal v aktuálnom volebnom období organizovať Deň zdravia, ktorý sa koná pri príležitosti Svetového dňa prvej pomoci. Priestor pred Úradom KSK sa vtedy mení na zdravotnícke mestiečko, v ktorom sa východniari môžu dať bezplatne vyšetriť. Deň zdravia ponúka vyšetrenia ako meranie cukru, cholesterolu, telesného tuku, spirometriu, skríning chodidiel, meranie srdcovej činnosti, diagnostiku zraku či poradenstvo u kožného lekára. Obyvatelia majú zároveň možnosť darovať krv, a to vďaka mobilnej odberovej jednotke Národnej transfúznej služby Košice.

Rebríček transparentnosti (TIS):

Košický samosprávny kraj

rok	umiestnenie	%
2017	8.	48 %
2020	3.	66 %
2022	2.	77 %

Transparentný kraj

Košická župa sa stala skokanom v transparentnosti

Košický samosprávny kraj sa v aktuálnom volebnom období môže pochváliť tým, že sa najviac posunul v transparentnosti spomedzi všetkých samosprávnych krajov. Vyplýva to z hodnotenia nezávislej mimovládnej organizácie Transparency International Slovensko (TIS). Kým na konci predošlého volebného obdobia v roku 2017 bola župa na poslednom ôsmom mieste v rebríčku transparentnosti, ktorý zostavuje TIS, už v polovici aktuálneho obdobia v roku 2020 sa Košický kraj posunul na tretie miesto, čím sa stal skokanom a dosiahol najvýraznejší posun zo všetkých krajov. V roku 2022 svoju pozíciu ešte vylepšil a umiestnil sa na druhom mieste. Môžu za to opatrenia, ktoré Úrad Košického samosprávneho kraja zrealizoval, aby sa otvoril občanom. V úvode aktuálneho volebného obdo-

bia v roku 2018 si Úrad KSK nechal vypracovať Protikorupčný audit, v ktorom TIS zhodnotila fungovanie košickej župy a navrhla opatrenia zamerané na transparentnosť procesov. Kraj ich za päť rokov postupne zavádzal, vďaka čomu sa zlepšil prístup verejnosti k informáciám, zvýšila sa možnosť verejnej kontroly a obmedzil sa priestor na korupčné, klientelistické a neetické praktiky.

Protikorupčné opatrenia:

Participatívny rozpočet – o tom, kam poputuje časť peňazí z rozpočtu kraja, rozhodujú aj obyvatelia svojím hlasovaním. V rámci participatívneho rozpočtu rozdelil kraj za dva roky 200 000 eur.

Zmena pridelovania dotácií – dotácie sa pridelujú na základe vyhlásených výziev, pričom žiadosti posudzuje dotačná komisia. Pre každý región je alokovaný konkrétny objem peňazí podľa počtu jeho obyvateľov.

Pravidlá organizovania referenda – Košický samosprávny kraj ako prvý kraj na Slovensku prijal pravidlá organizovania referenda.

Etické kódexy – upravujú konflikt záujmov či prijímanie darov. Úprava rokovacieho poriadku – komisie Zastupiteľstva KSK sú verejné a na Zastupiteľstve KSK môžu vystúpiť aj občania.

Transparentné verejné obstarávanie – kraj zverejňuje na webovej stránke aj výzvy na predkladanie ponúk pre zákazky s nízkou hodnotou.

Otvorené dáta – kraj poskytuje otvorené dáta občanom cez Geoportál KSK.

Prístup verejnosti k informáciám – okrem Geoportálu KSK informuje kraj občanov o svojej činnosti aj prostredníctvom sociálnych sietí, webovej stránky, televízneho magazínu, rozhlasových relácií, newslettera, médií aj prostredníctvom župných novín, kde majú pravidelne priestor i poslanci.

Potulky po Spiši

Čo vám ako prvé napadne, keď sa spomenie Spiš? U väčšiny to je nepochybne Spišský hrad. Avšak tento región ponúka viacero lákavých a dych berúcich zákutí, o ktorých mnoho ľudí ani len nepočulo a pozornosť si určite zaslúžia. Či sa už zaujimate o históriu, obľubujete turistiku alebo športujete aj na jeseň, o program máte postarané. Vyberte sa na potulky po Spiši a objavte klenoty, ktoré vám môže ponúknuť len tento malebný región.

Sans Souci - Tisícročná kaplnka

Vedeli ste, že na Slovensku sme kedysi mali barokový zábavný park? Bol len pár kilometrov od Spišskej Novej Vsi. Mal slúžiť svojim majiteľom, grófom Štefanovi a Júlii Csákyovcom na

zábavu, rozptýlenie a osvietenské debaty. Tento barokový skvost, pod názvom Letohrad Sans Souci, vyrástol v polovici 18. storočia na vrchu Zámčisko nad obcou Iliášovce.

Smutné na tom je, že grófom veľa šťastia nepriniesol. Dostal ich na mizinu. Podľa historických zápisov to bolo miesto hojnosti. Nachádzala sa tu knižnica, palác pre hostí, strelnica, dostihová dráha, ale aj sieň s obrazom a kúpele. Frustrovaný gróf, ktorý začiatkom 19. storočia ostal bez koruny, všetky predmety predal a areál nechal zbúrať a zapáliť. Zachoval sa len obelisk a kaplnka, ktorú miestni nenazvú inak ako Tisícročná, hoci svoj význam plnila iba 23 rokov. K zrúcanine kaplnky Sans Souci vedie červeno značený turistický chodník zo Spišskej Novej Vsi a tiež neznačené chodníky z Iliášoviec, Smežian a Harichoviec.

Trailpark v Žehre

V regióne Spiša si každý príde na svoje. Dokonca aj nadšenci cyklistiky,

ktorí sa môžu vyšantiť v Trailparku Žehra. Jazdí sa spod vrcholu neďalekej Kozej hory, z nadmorskej výšky 636 m n. m. Tu sa môžu rozhodnúť medzi dvoma alternatívami. Buď si vyberú ľahší modrý trail - „Hradný flow“ s dĺžkou 1,65 km alebo náročnejší čierny - „Majkyho enduro trail“ s dĺžkou 730 m. Vlnenie terénu a klopenia zákrut trate umožňujú najplynulejší prejazd na východnom Slovensku. Väčšie výškové rozdiely cyklisti prekonávajú pomocou klopených zákrut a skokov. Trate sú prispôbené tak, aby boli prejazdné aj pre menej skúsených. Trailpark Žehra je otvorený nonstop, na vlastnú zodpovednosť. Okrem nich si môžete zvoliť aj ďalšie značené cyklotrasy, vďaka ktorým môžete objavovať UNESCO pamiatky. Veď samotná obec je spolu so Spišským Hradom, Spišským Podhradím a Spišskou Kapitulou zapísaná v zozname svetového dedičstva UNESCO. A niet sa čomu čudovať. Ide o najstaršiu osídlenú obec na Spiši s prvou písomnou zmienkou pochádzajúcou z roku 1245.

Zrúcanina kostola obce Miloj

Košický kraj v sebe skrýva mnoho unikátnych miest. Výnimkou nie je ani Spiš, ktorý sa môže pyšiť viacerými historickými a výnimočnými miestami. Príkladom je aj zrúcanina veže ranogotického kostolíka, ktorý bol zasvätený sv. Stanislavovi. História „terra Miloy“ sa začala písať v roku 1255. Samotný kostol sa prvýkrát spomína v prameňoch v roku 1402. Fascinujúce sú legendy, ktoré sa o dedine Miloj tradujú. Zanikla niekedy v 16. storočí a hovorí sa, že dopadla rovnako ako Sodoma a Gomora. Prepadla sa pod zem, pretože jej obyvatelia žili skazeným životom. Ako to však býva, každá legenda má logické vysvetlenie a ani v tomto prípade to nie je inak. Podľa odborníkov za tým stojí fakt, že obdobie 15. a prvej polovice 16. storočia bolo vekom, v ktorom došlo k najrozsiahliejšiemu pustnutiu sídiel. Udreli tuhé zimy, výdatné letné búrky ničili ľudom úrodu.

Bolo to obdobie hladu a ľudia hŕfne opúšťali svoje hospodárstva.

Včely Raja pri Hrabušiciach

Raj pre včely, blaho pre oči a pokoj pre dušu. Už od útleho detstva sa stretávame s prirovnaniami, ktoré sa týkajú včiel. Patria k najužitočnejším tvorom na svete. Už v minulosti boli neodmysliteľnou súčasťou ľudských životov a naši predkovia sa k včelám správali s úctou. Ľudia dokonca verili, že včela rozumie ľudskej reči a pochádza z božieho čela. Zabitie včely bolo považované za hriech. Neďaleko obce Hrabušice v okrese Spišská Nová Ves sú tieto malé tvory doslova pokladom. Na území Národného parku Slovenský raj, vznikla ekovčelňa s voľným chovom. Služi na pozorovanie prirodzeného spôsobu ich života. Nie je zameraná na produkciu medu, ukazuje, ako včely žili a žijú – v pňoch stromov, drevených úľoch, či v špeciálnom hoteli pre včely samotárky. Počúvanie hukotu včiel, spanie na úľoch a inhalácia včelieho vzduchu priamo z úľa má liečivé účinky pre alergikov, ľudí trpiacich vysokým krvným tlakom, ale aj na mnoho ďalších ochorení. Celý areál ekovčelne je ohradený a prístupný celoročne.

Pestrá jeseň s kultúrou

Sychravé októbrové dni vám spríjemní ponuka podujatí v krajských kultúrnych zariadeniach. Tie ponúkajú rôzne druhy umenia. Dobro sa oblečte a vyrazte za kultúrou, ktorá je pestrá v každom ročnom období.

Viac informácií nájdete na webových stránkach a sociálnych sieťach kultúrnych organizácií Košického samosprávneho kraja.

23. 11. - 26. 11. 2022
Rok na Gemerí

Rezervujte si termín, pretože Gemerské osvetové stredisko v Rožňave už chystá prehliadku autentického folklóru, zvykov a obyčajov našich predkov. Odprezentuje to, ako kedysi žili, z čoho sa tešili a čím sa živili ľudia na Gemerí počas kalendárneho roka.

28. 10. 2022
Doktor Dúlitl

Bábkové divadlo v Košiciach uvedie premiéru inscenácie o bláznivom dobrodruhovi, doktorovi, ktorý ne-

liečil ľudí, ale zvieratá. Naučí sa ich reč a zažije množstvo neuveriteľných príbehov. Malí aj veľkí diváci uvidia predstavenie o sile puta medzi človekom a zvieracími priateľmi. Inscenácia je určená obecenstvu od 5 rokov.

26. 10. o 16:00
Slovom a obrazom

Centrum kultúry Košického kraja pozýva všetkých milovníkov umenia na vyhodnotenie súťaže a vernisáž premiérovej výstavy ilustrovanej poézie. Čítareň Verejnej knižnice Jana Bocatia v Košiciach ožije unikátnymi dielami od najrôznejších autorov.

Súťaž s tajničkou

Milí lúštitelia, správnu odpoveď z tajničky nám pošlite e-mailom na tajnicka@vucke.sk do **31. 10. 2022**. Vyhrať môžete prenosný pohár, dáždňík, zápisník so sadou ceruziek. Účastníci prihlásením sa do súťaže a splnením podmienok dávajú KSK svoj súhlas so spracovaním osobných údajov, ktorými sú poskytnuté identifikačné údaje účastníka súťaže (meno, priezvisko, e-mail, adresa trvalého pobytu, telefónne číslo). Tieto osobné údaje budú spracované výlučne na účely realizácie súťaže a odovzdania výhry. Výhercovia z predchádzajúceho čísla: **Martina Poľakovská, Remáč Milan.**

Pamukkale patrí medzi najväčšie zaujímavosti v Turecku. Ide o travertínové terasy a jazierka. Z lomu vytekajú minerálne pramene obsahujúce (tajnička 1). Voda z prameňov vytvára na (tajnička 2) travertíny. Pôsobenie (tajnička 3) je aktívne aj v súčasnosti a tak sa toto miesto neustále (tajnička 4). Pamukkale pripomína bavlnený hrad alebo zasnežený kopec.

Autor: Juraj Mitošinka	preddavok	sadra, po česky	opica (zried.)	rozhlaso- vá spoloč- nosť Laosu	uberal sa, išiel v skupine	vyvíjaj zvýšenú činnosť	Pomôcky: cool, ZRE, ovo, avans, ep, asorta	rímske číslo 910	značka jednotky oersted	Ondrej (dom.)	golier, po česky
miešaná zelenina							džezový sloh, štýl				
1. časť tajničky							4. časť tajničky navrchu (v med.)				
skratka pre a dato			náterová látka bohoslu- žobný stôl					značka decimetra veľmi vyčerpáva			
latinská skratka číslo				citoslavce zvolania grobian (zastar.)				MPZ Zairu farba na vajíčka			
krasokor- čuliarsky skok							obkrúť, obmotaj predmet záujmu				
Pomôcky: salchov, latex, CHE, Attila, RNL	štvanim vysil'	týkajúca sa tália domovina								stelesne- nie snov	veľká hmotnosť niečoho
urobím udanie					zrúcať skratka cholín- esterázy						
zástup (hovor.)				citoslavce hrôzy mliečny výrobok				Adela (dom.) porážka v šachu			
značka prvku túlium			zasievam predložka s 2. pá- dom						skratka erytrocytu rímske číslo 51		
3. časť tajničky											
mužské meno					staršie mužské meno						